

անմիջապէս առանձին պատուիրակութիւն ուղարկեց Բաթում յանձինս Յ. Քաջաղնունու, Մ. Պապաջանեանի և Ա. Սատիսեանի՝ տալով նրանց արտակարգ լիազօրութիւններ բանակցութիւններ վարելու տաճիկ պատուիրակութեան հետ:

Մեր պատուիրակութիւնը յաջողեցրեց որոշ ուղղումներ մտցնել սահմանների մէջ, բայց և այնպէս ստիպւած էր ընդունել վերջնագիրը և խաղաղութեան դաշինք կնքել Վեհիբ փաշայի և Սալիլ բէյի հետ: Այստեղ առաջին անգամ Հայոց Ազգային խորհրդի պատգամաւորները պաշտօնապէս ճանաչեցին իրրև ներկայացուցիչներ անկախ Հայաստանի և ստորագրեցին յունիս 4-ի դաշինքը:

Մեր պետութեան անկախութեան մասին յայտնի է նոյնպէս Տաճկաստանի դաշնակից պետութիւններին՝ Գերմանիային, Աւստրիային, Բուլղարիային: Պոլսում է մեր երկրորդ պատուիրակութիւնը, որի մէջ մտնում են Ա. Ահարոնեանը, Ա. Սատիսեանը և Մ. Պապաջանեանը, որոնք ուղևորել են այնտեղ օսմանեան կառավարութեան հրաւերով, բանակցութիւններ վարելու Տաճկաստանի և նրա դաշնակից պետութիւնների հետ:

Այսպիսով, բազմակողմանի քննելով մի կողմից երկրի ուժերը և այն հանգամանքները, որոնց մէջ գտնւում է հայ ժողովուրդը, և միւս կողմից՝ քաղաքական և տնտեսական ստեղծւած դրութիւնը, Հայոց Ազգային խորհուրդը սեղմեց իր սիրտը և անողոք գիտակցութեամբ որոշեց վերջնականապէս ընդունել վերջնագիրը և ճանաչել Հայաստանի անկախութիւնը՝ իրեն յանձնելով պատմութեան անաչառ դատաստանին:

Այո՛, մեր հանրապետութիւնը փոքր է ու նեղ իր սահմաններով. նա դրկւել է իր ամենադնաճատելի երկրամասերից ու չի կարող իր մէջ տեղաւորել ամբողջ աղբարնակութիւնը և, կարծես թէ, պայմաններ չունի անկախ դոյութեան համար: Բայց ես կարծում եմ, որ երկրի սահմանները քարացած չեն կարող մնալ միշտ. ես հաւատում եմ, որ մեր երկրի սահմանները կընդարձակեն կեանքի երկաթէ ուժով, մեր արդար և անվիճելի իրաւունքների պաշտպանութեամբ գրաււած հողամասերի վերաբերմամբ և նոր բարեկամական դաշինքով Տաճկաստանի և նրա դաշնակից պետութիւնների հետ, որոնց ներկայացուցիչները ներկայ են այստեղ: Մենք ընտրել ենք համաձայնութեան և խաղաղութեան ուղին, և ուզում եմ յուսալ, որ չենք սխալւում:

Մինչ այդ, մենք կը կատարենք սրբութեամբ և անչեղ կերպով մեր այն պարտականութիւնները, որոնք բխում են խաղաղութեան դաշինքից: Թողնե՛նք ապագայ հեռանկարները, յամենայն դէպս, այսօր այստեղ առանց տատանումների և լիակատար վճռականութեամբ մենք զցում ենք խարիսխը մեր պետական նաւի և դնում ենք հիմքը պետական շէնքի՝ ձգտելով միշտ կատարելագործել նրան ի բարօրութիւն Հայաստանի Հանրապետութեան բոլոր ազգութիւնների, իրրև զաւակների մէկ հարապատ մայր հայրենիքի»:

Սահակեանի ճառը լսեց խորը յուզումով: Պատգամաւորներն ու հասարակութիւնը, յաճախ, ընդհատում էին նրան բուռն ծափահարութիւններով:

Երբ, իր խօսքն աւարտելուց յետոյ, Սահակեանը արտասանեց՝ «Յայտարարում եմ Հայաստանի խորհրդի նիստը բացւած», — դուրսը, խորհրդարանի շէնքի գլխին, բարձրացաւ Հանրապետութեան եռագոյն դրօշակը և հազարաւոր բերաններ որոտացին՝ «կեցցէ՛»։ Ծափահարութիւնները թողացրին օդը: Հնչեց «Մեր Հայրենիք»-ը: Զօրքը պատւի կեցաւ: